

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 1. februarja 1871.

O b s e g: Kakošno zemljo ljubijo gozdna drevesa in kakošna lega je za-nje prava? — Ozdravljanje bolezni v gobcu in na parkljih. — Dolgoletne opazke o kačah (Dalje). — Jugoslavenski program v zboru „Slovenije“, polit. društva v Ljubljani. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novicár.

Gospodarske stvari.

Kakošno zemljo ljubijo gozdna drevesa in kakošna lega je za-nje prava?

V 20. listu lanskim „Novic“ na strani 158. sem obljubil, da bodem o tem gozdnem razdelku obširno govoril; naj tedaj danes pričnem.

Da bi to vprašanje svojim rojakom na drobno razložiti hotel, stalo bi me preveč časa in pisati bi moral v tehničnih izrazih, tako pa bi veselje do mojih sestavkov umrlo pri mojih rojaci. Brali bi jih tako imenovani višje izobraženi, katerim pa ne koristijo toliko, kot prostemu možu, za katerega sem se namenil v domači besedi pisati. Vse moje sestavke so razumeli po deželi in jih radi brali, česar sem se sam prepričal, toraj me navdaja toliko večje veselje do dela, ker vidim upliv pri svojih častitih slovenskih rojaki. Da bi le res tudi v praksi (djansko) se izvršilo to, kar svetujem umsko (teoretično), potem se bode dosegel namen veliki, zanemarjenje naših lepih gozdov se bode odstranilo, jeli se bodo zasajati prazni in pustni prostori z lepim in koristnim gozdnim lesom. Pričela se bode važna in že tolikrat omenjena misel „pogozdovanja Krasa“ izpeljevati in naša slovenska dežela bode, čeravno pozneje, vendar-le imela lepe, koristne gozde, kar so gospodarji že na treh gozdarskih taborih dobro omenjeno slišali.

Po vsem tem prestopimo na odgovor vprašanja:

Kako se vjemajo imenitnejša gozdna drevesa sè zemljo?

1. Bukev.

Akoravno se zemlja, na ktero hočemo zasaditi bukev, nekoliko sprijemlje, vendar-le jo zasadimo, kajti to bukve v rasti ne zadržuje. Ona raste še na vezljivi ilovnati zemlji, pa tudi na peščeni ilovici.

Cista ilovica jej je pa škodljiva toliko, da poprej pogine. Peščena zemlja jej ugaja, ako je spodnji del zemlje moker in namešan s prstenino*) (humus); več globoko ležečih oddelkov na obrežji pa kaže, da jej v gori omenjenih slučajih tudi taka peščena zemlja ne ugaja.

Najbolje za bukvo so apnene gore pomešane z ilovico. Sprstenina je bukvi najbolj potrebna, posebno pa takrat, kedar smo jo vsadili v plitvo zemljo, da svojih korenin ne more v zemljo pognati. Dober sklep, bogato perje bukev daje takim gozdom, ako se količkaj

previdno gospodariti, dosti sprstenine. Premokre zemlje so bukvam škodljive. Nahajamo jo zaostajati tudi na malo vlažnih potočnih robéh in travnikih, kjer javori in jeseni dobro vspevajo. Le v rahlih peščeninah prenese nekoliko več mokrote.

2. Hrast.

Raste skoro ravno tam, kjer bukev, vendar je zadovoljen z lažo zemljo kakor bukev. Peščeno-ilovnata zemlja in ilovato-peščena, kakoršna se v morskih zemljah pogostoma najde, ugajajo hrastu pri zadostni globokosti. Globoko zemljo pa hoče imeti, zato je le na takih krajih, na ilovnatih morskih zemljah in pri potih domá. V gorah ima najraje bogato sè zemljo obdarovano predgorje in doline. Mokra zemlja je hrastu zoperna, vendar so pa čudni izjemki vmes. Velikanske hraste najdemo na močvirni zemlji, čeravno je bila, kakor natančne preiskave kažejo, zmirom taka. Tudi so se našli mladi hrastiči z veselo rastjo v močvirni zemlji, med jelšami, ki so skoro čevlj globoko v vodi stali. Ker ima hrast malo perja, se v viši starosti na svitlo dene in je izpostavljen večim nevarnostim, ktere tudi k svitlosti pomagajo in zemljo malo popravljajo, toraj je najboljše, da ga izrežamo pomešanega z drugimi, zemljo pospešajočimi drevesi, najbolje z bukvo.

3. Breza.

Najbolj ugaja brezi ilovčna peščenina, posebno, če je pesek debelo zrnat. — Vezljive zemlje so jej neprijetne. Tudi na apneni zemlji ne raste dobro, sploh ne ljubi peščenine. Posebno dobro raste na visokih močvirnih krajih in na robéh, če niso preveč mokri, ker breza ne prenaša mokrote in kisle sprstenine.

Mokra tla jej ne ugajajo, vendar pa mora frišno, zmerno, vlažno zemljo imeti.

Zemeljna globokost v poldrugem do 2 čevlja jej zadostuje, kjer ima male in po vrhu rastoče korenine. Dovoljna je z malo sprstenine, raste tudi na taci tleh, ki nimajo nič sprstenine pa slabo, ker z odpadanjem perje ne poboljšuje zemlje in sicer zato ne, ker naglo strohni. Čeravno je breza zbirčna v zemljah, vendar jo vidimo povsod, posebno v mladih letih, rasti, in zgori se, da spodriva boljša drevesa, sama pa kmalu v rasti zaostajati mora, ker si ne poboljšuje zemlje; zato jo po okoliščinah po pravici imenujejo „gozdni plevel“.

4. Jelša.

Hoče imeti prav vlažno zemljo. Najdemo jo v taki zemlji, ki je močvirna in s sprstenino pomešana in v takem rahlem pesku, čegar površje ne leži dosti nad vodnim zrcalom sosednih vodá, na peščenih obrežjih

*) Sprstenina so vsi drevesni odpadki, rastline in drevesa, če v gozdu segnjijejo (strohné). Pis.

potokov, jezer, na otokih in peščenih naplavinah morskih obrežij, kjer prav rada in vspešno raste. Mokrota je prvi pogoj njeni rasti; mokra zemlja jej še bolj ugaja kakor frišna. Korenine se jej malo po strani razprostirajo, ampak gredó bolj v globokost, zato hoče imeti globoko in rahlo zemljo.

5. Vrbovje.

Glavna stvar za vrbovino je ta, da ima ne le vlažno, temuč tudi mokro zemljo. V rahli zemlji bolje raste, kakor v vezljivi; najboljša stojališča jej je peščena naplavina ob obrežji rek, zato tako pogostoma najdemo vrbovje na obrežji rek, potokov itd. Na močvirnih krajih rado raste. 1 čevlj globokosti hočejo imeti površno se raztegajoče korenine njene.

(Konec prihodnjič.)

Živinozdravilske skušnje.

* Bolezen v gobcu in na parkljih ozdravljajo francoski zdravniki s fenilno kislino (Phenilsäure), in sicer tako-le: Brž ko z gobca začno slina teči, dadó gobec izpirati z vodo, kateri je fenilna kislina primešana; na količek privežejo šopek prediva ali pa mehko cunjo, ki jo pomakajo v to vodo in potem ž njo — se vé da prav rahlo — gobec spirajo. Fenilna voda se pa napravi tako-le v apoteki: fenilne kisline se vzame 2 unči in pol, navadne vode pa 2 funta. — Tudi s tako vodo se spirajo bolne noge med parklji, le da se na 2 funta fenilne kisline vzamejo 4 unče fenilne kisline. — Francoski zdravniki trdijo, da ni zdravila hitrejšega in cenejšega, in le redko se primeri, da bi živina čevlje (parklje) zgubila, ako se brž iz začetka 5 ali 6 dni med parklji s to vodo izmiva. Stroški za fenilno vodo znašajo pri eni živini komaj 50 krajc. — Da se v gobcu in na parkljih bolni živini daje le mehka klaja (kuhani krompir, kuhana repa, otrobi ali moka z vodo itd.) in da živina mora na čedni in obilni stelji stati, razume se samo po sebi.

Natoroznanske stvari.

Dolgoletne opazke o kačah.

Spisal France Ipavec, zdravnik v Novomestu.

Zanimivo za vsacega, koristno zlasti za kmeta.

(Dalje.)

Navado, ki jo ima ljudstvo, rano prevezati, mislé, da tako ne more strup v do zdaj še zdrave ude, naj opusté, ker to je zelo škodljivo. Š prevezovanjem se ne potraži samo veliko časa, ampak to tudi nič ne pomaga in temu sledi navadno tudi smrt. Če namreč rana ni dosti trdno prevezana, tako da strup lahko s krvjo iz rane v zdrave ude pride, prevezovanje celó nič ne pomaga; — ako pa rano tako trdo prevežeš, da ne more kri teči po udih, se ti prisadi, ogrizeni del života ti odmrje. Nikar tedaj ran prevezovati!

Ne manj škodljivo je pa tudi rano izlizavati, podžinjati, razjedati, žgati ali pa drapati jo, ker potem moč ogrizenega dela še bolj in še pred onemore. Rano izlizavati vrh tega tudi ni samo grdo, ampak tudi zelo škodljivo, ker ima človek včasih v ustih kak mazulček, kako rano, ktera strup popije; sicer je pa to tudi prepozno, ako se ne zgodi vsaj deset minut po ogrizenji, ker se je strup že lahko razširil po vsem truplu.

Ti pripomočki, ki so med ljudstvom navadni, zoper ktere se pa ubogi ogrizeni po pravici na vso moč branijo, niso le, kar po svoji lastni skušnji vem, zelo

škodljivi, ampak ogrizeni, ki si hoče s tem pomagati, navadno umrje.

Dobro domače zdravilo zoper kačji strup so močne pijače, tako na priliko, žganje, brinjevec, posebno pa iz rži narejeno žganje z nekoliko kapljic jelenovca (Hirschhorngest); o tem nam pripoveduje neki Anglež Jurij B. Kendoll v svojem potopisu iz Teksasa sledečo zanimivo pogodbo. „Nekega dne pritekel je k meni, kar je najbolj mogel, mož, ki mi je pravil, da ga je kaci deset stopinj od tam, kjer sem ravno jez bil, vgriznila kača ropotača v prst desne roke. Djali smo mu na še krvavečo rano v jelenovec namočeno rutico, ter mu dali, predno je preteklo deset minut, trikrat rženega žganja, tako, da ga je izpil cel pint. Čez eno uro znati mu je bila popolna pijanost; kmalu je za dvanajst ur zaspal. Ko se drugo jutro zbudí, šel je vesel in popolnoma zdrav na svoje delo, katero je odslé opravljal, kakor doslé. Pri prvi priliki se hočem prepričati, ali ta zdravila kaj pomagajo ali ne“

Če je res, da žganje pri taci ranah pomaga, je tudi lahko razumljivo, zakaj kače nikoli ne vgriznejo pijanih, ki tavajo in rogovilijo tam, kjer so kače; tudi je potem verjetno, da pijanemu nič ne škoduje, če ga gad vgrizne.

Kača, ki je pri nas ljudem in živalim najbolj nevarna, je navadni gad (Kreutzotter, vipera berus). Liné gada „Coluber cherssea“, Fitzinger pa „Vipera cherssea“ imenuje. Gad je zavoljo svoje pogumnosti strah in groza vsaki živi stvari. — V dokaz tega, da gad človeka napada, bodo naj sledeče dogodbe naše okolice: Nekega vročega dne maja meseca odstrani se mladeneč od svojih sodelalcev v vinogradu, da opravi svojo potrebo. Ko roko nazaj pomolí, da bi se osnažil, začuti bolečino, kakor da bi ga bil kdo zbodel; precej potem pa ga jame zelo peči; pogleda toraj roko, al kako se vstraši, ko vidi na roki viseti velicega gada, ki se je tako zagrizel v prst, da ni mogel žrela več odpreti in so ga morali s silo odtrgati. — Druga dogodba pa je bila ta: Pastir je po veliki plohi gnal svojo čedo na pašo. Ko tje dospe, kar sede na skalo klopi podobno položivši klobuk z vroče glave zraven sebe na skalo. Pri tej priči vgrizne ga gad, ktere ga pa fant pred ni videl, v kazalec desne roke. — Enkrat se je tudi to pripetilo: Nekega vročega poletnega dne je šel kmet iz doma, da bi nabral suhih vej. Ko pride do nekega kraja, kjer je bila suha veja videti, vzame sekiro v roko ter mahne po veji; v istem trenutku skoči mu gad na vrat ter ga tako hudo rani, da umrje, predno mu je zdravnik prišel na pomoč. — Po hudem vremenu je šla kmetica na polje, da bi poravnala fižolove kole, ktere sta dež in vihar vrgla. Ko hoče to storiti, skoči na njo gad ter jo v prst vgrizne. Drugikrat so želi na polji žito; žena je snope na voz nakladala. Ko vzdigne snop, ki je ležal na velikem plošnatem kamnu, vgriznil jo je gad v desno zapestje. — Neki mož je iz vinograda nesel sodček vina. Vtrudil se je ter hotel počivati; ko pa dene sodček na skalo, vgriznil ga je gad v desno roko. — Tacih dogodeb bilo bi lahko naštetih neštivilno.

Da so se gadjé solnčili, predno so se jim imenovane osebe bližale, o tem menda nihče ne bo dvomil; da jih pa ni nihče popred zapazil, ker so po barvi svoji kamenju zelo podobni in čisto pri miru ležijo, je pa, žalibog, tudi res.

Vse to nam dovolj priča, kako je človeku sploh, posebno pa kmetiškim ljudem, treba pazljivim biti, da se obvarujejo silne nesreče gadovega napada.

(Konec prihodnjič.)

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 8. februarja 1871.

O b s e g: Gospodarji! zložimo si zemljišča. — Kakošno zemljo ljubijo gozdna drevesa in kakošna lega je za-nje prava? (Konec.) — Dolgoletne opazke o kačah (Dalje). — „Slavija“ vzajemno zavarovalna banka. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novi-car.

Gospodarske stvari.

Gospodarji! zložimo si zemljišča.

Spisal dr. Jan. Bleiweis.

1. pismo.

O koristi tega, da gospodar ima svoje polje, kolikor mogoče, skupaj, to je, „bolj pri roki“, že so „Novice“ večkrat pisale, in posebno leta 1867. Obravnali pa bomo zložbo (arondiranje) zemljišč zdaj iznova zato, ker kmetijska družba kranjska in deželni odbor kranjski sta pritrdila vladi, naj predloži deželnemu zboru načrt postave, po kateri bi se vršilo skladanje zemljišč, se vé, tako, da se noben gospodar ne sili, da bi moral, ampak tako, da bi postava le kazala pot, po kateri bi se polajšala zložba polja gospodarjem, kateri si prostovoljno želijo nakloniti dobroto, ki jim izvira iz skupaj ležečega posestva.

Ker se je nadjati, da vendar enkrat dobimo postavo o razdelitvi sapašnikov, ktero je deželni naš zbor že davno osnoval, bi se to razdeljevanje pašnikov (gmajn) jako dobro vjemalo s skladanjem polja. Na to je senožetški župan g. Zelen že leta 1867. v 23. listu „Novic“ opominjal, rekši: „ni ga lepšega časa mimo tega, da se zraven razdelitve pašnikov tudi zemljišča zložijo. S tem bi se kmetijstvu neizrečeno pod rame segnilo; kajti zložitev zemljišč bi prvič: olajšala razdelitev golih pašnikov, ta pa zložitev zemljišč, kajti veči del pašniških lastnikov ima zemljišča tikoma pašnikov; drugič: olajšalo bi se obdelovanje kmetij na vse strani neizrečeno, kajti po celem Kranjskem, Primorskem in tudi po drugih deželah 1 maslice zemlje ($\frac{1}{4}$ Hube) iz 15 kosov zemljišč obstaja, koliko je tū nepotrebnih potov pri obdelovanji, ogledovanji, varstvu itd.; tretjič: pri oranji in košnji ne more sosed sosedu, večkrat tudi pri vsej dobri volji, vstreči; za pest odorane zemlje ali odkošene trave, če tudi je skor brez vrednosti, nastanejo med sosedmi prepri, tepež, tudi drage pravde; četrtič: vožnja po zemljiščih z zemljišča na zemljišče, čeravno s pravico, drevesa pri zemljiških mejah, posebno sadna drevesa, napravijo hud ravs in kavs, čeravno državni zakonik sadje prepušča tistemu, na čegar tla pade. Na stotine vzrokov bi se lahko naštel, kateri za zložitev zemljišč govoré. Kolikošno veselje sam posestnik občuti, kedar vidi pred seboj veliko lepo obdelano polje in senožet, in to vse skupaj je njegovo! Zraven vsega bi se pa tudi državi veliko dela prihranilo, kajti brezštevilni kosi zemljišč dajajo katastru neizmerne dela; treba je tedaj tudi delalcev, uradnikov dragih“.

Kmetijska naša družba je že leta 1859. vladi načrtala postavo za zložbo zemljišč, al zaspala je ta stvar v aktih, kakor marsikter drug dober svet, dokler kmetijstvo ni imelo svojega ministra. Leta 1869. je tadanji minister kmetijstva grof Potocki jo sopet izbudil iz spanja in ministerskemu tajniku gosp. K. Peyrer-u, v tej zadevi izvedenemu možu, nalog dal, naj spiše knjižico, ktera bi obdelavala zložbo zemljišč, in gosp. Peyrer jo je spisal pod naslovom: „Die Arrondirung des Grundbesitzes und die Anlegung gemeinschaftlicher Feldwege (zložba zemljišč in naprava skupnih poljskih potov).“

S te knjige bodo „Novice“ posnele nekoliko glavnih črtic našim gospodarjem v poduk, da bodo, ako deželni zbor dovrši postavo in jo cesar potrdi, radi se poprijeli prostovoljne zložbe zemljišč. Vemo sicer, da — kakor vsaka pametna in dobra reč — bode tudi zložba zemljišč imela nasprotnikov, vendar bode protivnikov gotovo čedalje manj, kedar jim korist zloženih zemljišč jasna postane. Ne preziramo pa tudi tega ne, da zložba, tudi pri dobri volji posestnikov, ne bode vselej brez ovir in zadržkov. Vsaj pa tudi ne gré za to, da bi morali vsa polja prekucniti, ampak le za to gré, da se — na korist gospodarjem — zgodi to ondi, kjer je mogoče.

Če nam umni posestniki tudi sami pomagajo, da podučujejo svoje manj izvedene sosede, gotovo! da zložni v blagem namenu pripomoremo v zložbo zemljišč.

Kakošno zemljo ljubijo gozdna drevesa in kakošna lega je za-nje prava?

(Konec.)

6. Bor.

Glavni pogoji njegovi rasti so globoka in rahlja zemlja, ilovnati pesek in peščena ilovica sta mu posebno dobra; raste pa tudi na peščeni zemlji, če je bil v mladosti na taki zemlji izrejen. Zemlja je lahko na površji suha, da je le globokejša frišna ali vlažna, od kodar srčna korenina vlago dobiva. Mokre zemlje ne ljubi. Na zeló mokrih zemljah sicer raste, pa prezgodaj dozori in dá lahek in smole reven les. Najbolji in na smoli najbogateji je bor, ki je zrastel na zemlji, ki je vsaj za 1 čevelj suha peščenina. Na apnenih zemljah se les rad drobi. Izvrstni so bori zarad tega, ker ne potrebujejo preveč sprstenine. V prostih krajih izrejeni je v mladosti še celó nič ne potrebujejo in se samo iz zraka živé. Pozneje, ko mlada zarejališča v sklep pridejo, zboljšujejo tla z odpadlimi igljami prav dobro.

7. Smreka.

Nahaja se smreka dvojna. Najraje raste v gorah, in sicer v visokih, in posebno na zemljah, ktere obstojé iz granita, blišcnjaka, rula; tudi glina in sivec jej uga-jata, manj pa apnenina. Pa vendar tudi tukaj se na-haja; dóbi se še celó med kamenjem, kjer skoro nič zemlje ni, da je le nekoliko vlažna.

Suha zemlja in suho podnebje ste jej najmanj pri-jetni; v suhem pesku in v močnih ilovnatih zemljah ne raste. Zato imajo skale velik upliv na njo, ker jej vlažnost hranijo. Ker svoje korenine le površno razprostira, je zadovoljna s plitvo zemljo. Najdemo jo na rahlih, peščeno-ilovnatih zemljah zgolj samo, močno razprostrjeno, posebno na Poljskem. Ne mara pa tudi tukaj ne za vezljivo in mokro ilovico.

8. Jelka.

Jelka se od smreke loči v tem, da hoče za svoje v globočino segajoče korenine globokejšo in rahlejšo zemljo. Najdemo jo toraj v gorah, ktere imajo bolj de-belo zemljo, vendar tako visoko ne gre v gore, kakor smreka. Bazaltiška tla ima kaj rada.

9. Mecesen.

Mecesen hoče pred vsem globoko zemljo imeti, kajti on ima močno srčno korenino pa malo stranskih. V gorah mu je bolj smrekova zemlja, v ravninah pa bukova zemlja primerna, vendar je pa tudi z ložo bo-rovo zemljo dovoljen, da le ni revna na gnjilovici. Zemlja zná na površji že suha biti zato, ker mecesni s svojo dolgo glavno korenino mokrote iz globočine dobivajo. V gorah ljubi apneno zemljo, pa tudi na peščeni zemlji se najdejo lepi mecesni. Na ilovnati pa v rasti popred preneha.

To so glavna drevesa, ki imajo pri nas največo vrednost. Vendar se mi pa še potrebno zdi o sledečih kaj povedati:

10. Javor.

Prosti in ostrolisti javor hočeta zemljo tako, ka-koršno ima bukev, vendar, da veselejše rasteta, naj je zemlja bolj globoka, ker poženeta močno, čeravno ne dolgo glavno korenino.

Globokosežnost pa vendar ni potrebna tako, kakor pri hrastu, boru itd., ker javori, ako glavna korenina kakošen zadržek najde, prav debele in močne postran-ske korenine poženejo. Najlepši javori se pa na ba-zaltiških tleh najdejo. Tudi na ilovnati zemlji dobro rastó. V gorah zaostajajo za bukvo in ne gredó viso-čeje, kakor hrast, posebno se najdejo na apnéni gorski zemlji.

Javori malo zboljšajo z odpadlim listjem zemljo, hočejo pa rodovitno zemljo imeti, dobro je tedaj name-šane z bukvo izrežati.

11. Jesen.

Vlažnost je glavni faktor njegovi rasti; on raste še zeló zraven jelše, skoro na mokrih tleh, pa vendar ne tako dobro, kakor na travnikih z dobro gnjilovico in na obrežji rek in potokov. Rahla zemlja mu bolj ugaja, kakor močna; na zadnji le raste, če je gnjilo-vica rahla. On noče imeti rodovitne zemlje, ne zbolj-šuje pa zemlje z odpadlim listjem prav nič. Raji v dolinah, kakor na hribih raste, ako zemlja ni preveč vezljiva. Jesen, zraven veliko stranskih korenin, po-žene tudi glavno korenino, ktera na plitvi zemlji po-stranske nadomestuje.

12. Brest.

Brest se loči od jesena posebno v tem, da ljubi bolj vezljivo zemljo. Raste tudi v mokri zemlji, vendar

hoče manj mokrote ko jesen. Njegovo stojališče so ni-žine ob rekah z vezljivo zemljo; najde se pa tudi na vlažnih, sprstenine bogatih ilovnatih peščeninah. Z jelšo pomešan se tudi najde na močvirnih, vendar ne preveč mokrih krajih. Zemljo zboljšuje toliko kakor hrast. V mladosti požene glavno korenino, pozneje pa več moč-nih srčnih korenin, ki globoko v zemljo sežejo.

13. Gaber.

Gaber je zadovoljen s takim stojališčem, kakoršno ima bukev; zadovoljuje se tudi s slabejim, s suhejim, ložim, plitvim in sprstenine bolj revnim.

14. Lipe.

Lipe ljubijo rahlo in vlažno zemljo. Moker pesek, ilovnati pesek, ne premokra močvirna zemlja so njih stojališče. Srčna njih korenina seže globoko v zemljo, vendar tudi na plitvi zemlji rastejo. Sprstenine naredé obilo.

15. Topoli.

Topoli vspešno na rahli zemlji rastó. Ilovica jim je prevezljiva. Tla morajo na površji vlažna biti, kajti korenine njihove plitvo plezajo in vlage iz globočine jemati ne morejo. Najraje rastó ob potokih, rekah in jezerih.

16. Leščevna.

Leščevna hoče globoko, rahlo, sprstenino zadrža-jočo, frišno, zmerno vlažno zemljo imeti. Najraje raste na robéh travnikov, kjer se more prostovoljno razraščati.

17. Akacija.

Akacija ljubi ne preveč vezljiva, globoka, zmerno vlažna tla, smejo pa dosti globoko suha biti, ker že v prvih letih more z globoko segajočo korenino vlage iz zemlje dobivati. Pozneje razprostira bolj površne stranske korenine in brez sprstenine prebije. Sadí naj se na pe-ščene kraje; ondi rada raste, zemljo pa malo zboljšuje.

Franjo Padar.

Natoroznanske stvari.

Dolgoletne opazke o kačah.

Spisal France Ipavec, zdravnik v Novomestu.

Zanimivo za vsacega, koristno zlasti za kmeta.

(Dalje.)

Škodljive, strupene kače od nestrupenih, toraj neškodljivih, lahko razločiš po sledečih znamenjih:

1. Strupena kača se že sploh véde tako, da jej na prvi pogled moraš znati pogum in srčnost; ona se človeku ne le zoperstavi, ampak ga še celó napade. Postava strupenih kač je že, rekli bi, za boj pripravna.

2. Strupene kače se ogibljejo posebno mokrote in mraza; ne nahajaš jih toraj nikoli v vodi; v vodi stru-pena kača precej pogine.

3. Priče, katerim smemo verjeti, nam trdijo, da strupene kače le posamesno živé; nikoli jih namreč ne najdeš več skupaj. Ako se primeri, da se srečate dve strupeni kači, beží druga pred drugo, nestrupenih kač pa najdeš po sto skupaj.

4. Strupene kače ne lezejo, ampak le večidel bolj skačejo, kar je posebno videti, kedar zalezujejo člo-veka ali kako drugo stvar; to pa je za to, ker se stru-pene kače ne dotikajo tal z vsem životom, ampak le z nekterimi njegovimi deli, druge dele pa zvijó na okroglo, glavo vedno kvišku molé. Te prikazni opominjajo člo-veka že od daleč, varovati se in bežati. Tem groznejša je kača videti, kolikor manj svoj život zavije, in ako